

Etiologia, patogenia i tractament de la febre tifoidea

Pel Dr. R. BOQUET, de Artesa de Segre

Com la tifoidea és una malaltia del gènere tifus, son estudi se referirà, en primer terme, al gènere i consecutivament a l'especie propiament dita de febre tifoidea.

Les causes predisposants són totes les que provoquen la caiguda del epiteli de l'aparell gastro-intestinal per medi o ajudades de les indigestions terminades en putrefaccions dels aliments i demés substancies sobre les quals les secrecions glandulars de dit aparell no tenen el poder normal per a la digestió, encar que sien exagerades com el mòde en els catarres, l'hiperclorhidria, etz. Tals són les compreses en els dos següents grupus:

- 1.er Aliments i begudes segons quantitat i qualitat.
 - 2.^{on} Paràlisi nerviosa en son influència circulatoria, secretoria i muscular. Aquestes dues causes s'alien i combinen en la vida pràctica i real de l'individu per a produir l'indigestió o putrefacció, medi apropòsit per a que'ls micro i macro-organismes facin en ell son niu i acabin per descatar la mucosa o tegument intern de son epiteli pavimentós, deixant un traumatisme o solució de continuïtat per a la qual s'empapin de toxines i secrecions d'uns i altres organismes passant a la circulació general i distribuïnt-se pel fetge, cor i demés òrgans regats per aquella sang envenenada i plena de microbis que continuen envenenant, coligats saprofits i patògens en llur devastadora marxa per atendre a la conservació de l'individu i son especie.
- Quan l'indigestió no depen directament dels aliments i

begudes per llur excesiva quantitat o mala qualitat en sa naturalesa i preparació; o també deguda á una repetició dels menjars i begudes que no permeten el descens intermitent que tot òrgan deu haver de respectar per a refer-se i tornar a l'activitat a que la llei d'existència de la vida te per condició son desenrotllo ó evolució, com per desgracia acostumen a fer les mares de nostres fills en llur neguit per a que no plorin, encar que sia a cambi de successius trastorns i malalties, tapant-los o omplint-los la boca amb el mugaró de llur pit; quant l'indigestió, dic, no depén d'aixó i de grans begudes que son sollicitades per la set de la digestió, se produeix ordinariament pels cambis brusques o sobtats de temperatura que si destemplen o templen el ferro roent destrempa als teixits i òrgans, traspassant el límit d'elasticitat o de reacció orgànica i queden sotmeses a una paresia o paràlisi en llurs funcions de circulació nervo-sanguínea, nutrició o secrecions especials. D'aquí, que si queden perturbats els moviments de contractilitat, sensibilitat i nutrició general i especial resulta impossible la digestió normal i regular, lo que freqüentment passa, dormint o descansant a la sombra d'un àrbre en dies d'istiu o primavera en que d'un moment a l'altre se té caló o be se té fret.

Els refredaments que per acció reflexa paralitzen les funcions digestives, del mateix modo que les cremades de la pell determinen diarrees o catarres enteritics i meningitis, axis mateix l'acció del fret humit sobre la pell com el rellent de la nit, la fredó de l'enrajolat els peus d'una criatura, o la corrent d'aire a la platja del mar al despullar-se per a banyar-se, produeix l'eccitació contràctil de la bufeta que fa orinar, si aquesta eccitació reflexa no ha traspassat els límits de resistència orgànica, en qual cas quedaria paralítica o s'acatarra.

Queda, doncs, en que la causa o causes predisposants, són totes les que fan caure directa o indirectament l'epiteli o barrera i enrajolat que impideix el pas dels micro-organismes i el creixer o arrelar-se baix el rec de sèrum sanguini en lloc del bany de secrecions antissèptiques per a fer digerir.

La causa determinànt és la presencia del baccil d'Eberth que sól o amb companyia ha entrat amb els aliments i begudes dintre l'aparell digestiu aon s'hi troba bé i se reproduïxen els macro i micro-organismes esperant l'oportunitat per a estendre llurs correrías axis les circumstancies de descomposició, indigestió o putrefacció l'hi sien favorables, com a tot altre baccil o coccus determinants dels altres tifus e infeccions. Axis se des-

prèn de lo dit, ser un origen local el dels diversos tifus com l'exantemàtic, icterodes, còlera i peste.

No es que no pugui inocular-se per altra via, sinó que aquesta és la freqüent.

El tractament que com especie dintre son gènere correspon a la febre tifoidea en ses tan diverses varietats i períodes de desenrotllo, deu calificar-se de preventiu i curatiu.

El tractament preventiu és aquell que se obté per l'ensenyança de l'Higiene al crear hàbits i costums des dels primers moments de la vida extrauterina i fent-la obligatoria en les Escoles oficials i no oficials de tota ensenyança en les diverses èpoques de la vida; hàbits i costums que impossibilitin els petits traumatismes que com les escoriacions de la pell externa, puguin sufrir les complicacions sèptiques, de *gangrena*, *supuració* i *erisipela*, els petits traumatismes o descamacions epitelials, acompanyades de la desnaturalització de les secrecions que l'hi són precises per a la digestió dels propis petits organismes vegetals o animals. Així és que totes les condicions que la física ensenya que faciliten el refredament deuen tenir-se en compte per a evitar-les; ja que, dat el cas que'ls traumatismes de descamació epitelial no s'infectin, n'obstant, determinaran les aludides indigestions, reabsorbint-se productes tòxics i efectuant-se l'auto-intoxicació, que un i altre dia repetida, dona lloc a estats disràsics i constitucionals al fi de tème, com a conseqüència d'una intoxicació crònica que accentúa i agrava o determina complicacions a individualitats patològiques de molt distinta naturalesa, quan no és la causa única l'intoxicació de referència, d'aquells atacs histeriformes o epilèptics i eclàmptics, amb febre o sense, i que'l pòls, distingeix del síncope, comprovant-se la epigastralgia per la presió plana i estensa que calma i la presió en punta o punxaguda que l'augmenta. Res tindrà, doncs, d'estrany que la medicació purgant dongui bons resultats en la major part de malalties puig que simplifica el procés de reacció general de l'organisme, que és com ajudar a les defenses orgàniques perquè facilita la cooperació funcional amb plena normalitat amb que la vida se realitza per a donar una mostra d'energía, equilibri, salut, força, resistència orgànica, encar que sian vells, els que amb tal motiu tenen mes esposades que'ls altres, la regularitat del funcionalisme gastro-intestinal en ses relacions amb el restant conjunt orgànic.

Si gran és l'importancia que concedeixo a l'acció purgant, evaquativa, depurativa, supletiva i derivativa, aplicable, en un

o altre moment, durant el curs de tota malaltia, aguda ó crònica, major és l'importància que considero per ser gran freqüència en el obrar o actuar sobre l'organisme, patològicament, els *refredaments sens reacció suficient immediata*, ja que, per interès a l'humanitat, voldria que surès en l'espai una veritable monomania respecte a les condicions que deuen regir per a viure de l'aire humit, fret o calent, en que ordinàriament deu viure l'individu en certes localitats i comarques baixes en les que predomina i en totes les estacions, l'humitat amb falta de pressió atmosfèrica, encar que sian a nivell del mar; de modo que'l reumatisme, l'escrofulisme i linfatisme, cloro-anèmies i demès estats de perturbació nutritiva general s'han anat originant per l'acció constant de l'humitat sens reacció ni preservació de cap mena, ja que la moda i la mala educació higiènica s'imposa en nostres costums per a no haver intervingut la Medicina preventiva, que's l'Higiene, durant el desenrotlló dels tendres rebrots que han de succeir-nos e immortalitzar-nos resucitant la vida de nostres avan passats, amb llurs defectes i perfeccions en les resistències, rasgos fisionòmics i quants caràcters distintius lesacompanyaren en llurs distintes combinacions, casaments o matrimonis.

El tractament preventiu és, doncs, purament higiènic impedit les *indigestions* per causa directa de aliments i begudes fredes o per causa reflexa, indirecta, efecte del refredament sobtat i permanent o continuat sens reacció de les extremitats nervioses esteses per a tota la superfície de la pell del còs; quals refredaments ademés de provocar els trastorns funcionals de la digestió, determinen els trastorns funcionals o nutritius de tota classe de òrgans i funcions; d'aquí, l'acció del medi en que's viu per a la producció de la major, per a no dir totes, les malalties agudes i cròniques, que no sien primitivament parasitàries.

El tractament curatiu per a la tifoidea i demès malalties o combinacions i modalitats tifòdiques, consisteix:

1.er En apartar les causes predisposants d'indigestió i refredaments, excitant el sistema nerviós pel calor en begudes estimulants generals; fant del llit en que's descansa amb ses robes de llana i de la casa amb sa protecció a la intemperie una veritable matriu que mantingui un calor uniforme amb els dissolvens hidrics necessaris per a que totes les funcions estiguin desahogades i procurar les defenses orgàniques necessàries.

2.^{on} Evacuar i rentar les descamacions epiteliales, solucions de continuïtat i exulceracions, de tots aquells productes putrefactes

o descomposició. com se fá amb lavatges o injeccions a presió de solucions antiséptiques en els traumatismes petits en llur origen, com les picades animals, vegetals i minerals, però molt grans en quant les conseqüències si es descuida el tractament antiséptic aixís executat o es descuida la protecció de les defenses orgàniques amb banys locals o generals de calor, humit en els cataplasmes i banys generals o secs en els fomentos o banys secs locals de diverses substàncies.

3.er Eliminar els productes de desnutrició i secrecions especials dels dos organismes en batalla o en pugna i conflicte, per mediació de l'orina, evaquacions intestinals i suors, exagerats dits productes per la exageració en l'activitat funcional de tots els òrgans.

Insistent amb altres termes: 1.er Se substrau al malalt de les causes amb una matriu protectora feta amb la casa, amb el llit i roba de llana amb que l'embolica de cap i tot. S'alimenta administrant-li sovint o cada mitja hora una taça de thè amb rom o cognac, qual gran quantitat de líquid calent i repetit imita a la naturalesa amb la febre de reacció primitiva (ja que la consecutiva es infectiva). Aquesta primera indicació contra la paresia o paràlisi del sistema nerviós vasomotor d'origen cerebro-medular se combina amb la indicació segona de la antiseptia gastro-intestinal directa o indirecta de les evaquacions.

Aixís és que amb un calmant antiespasmòdic sudorífic com els polvos de Dower i els calomelans a petita dossi, se tracta el malalt dotze o vintiquatre hores per a enseguida passar al compliment de la segona indicació.

2.^{on} Consisteix el compliment d'aquesta indicació en donar un purgant salí, àcid o neutre que augmenti la exòsmossi disminuint la toxihemia, seguit d'un purgant contractil de la fibra longitudinal del intestí com el senet en dos o tres vasos d'una forta infusió. Els moviments peristàltics aixís obtinguts faciliten l'acció del salí i oleós que s'hagi empleat.

3.er L'acció depurativa, exosmòtica i evaquativa dels purgants empleats en els primers dies és d'una acció preventiva de la agravació del procés, però si és emplejada al final o quant el desenrotllo de les ulceracions intestinals està efectuat, allavors resulta ser el purgant una imprudència a menys de ser tantejat a molt petites i repetides dossi com fan els homeòpates.

Al cumplir aquesta tercera indicació importa empleiar un laxant diurètic àcid, que amb gran quantitat de begudes vagi drenant al ronyó i l'aparell digestiu i que el crémor tártare insoluble

ble presenta al tres per cent una beguda a past per apagar la sed, laxar i orinar. Més quant, malgrat tot, la temperatura segueix sense quasi oscil·lacions matinals per sobre trenta nou (39 graus centig.) amb quals altes temperatures se desnutreix rapidament el malalt desfigurant sa cara i postrant-lo cada dia més, en una hipostenia o paràlisi fins a la mort; es allavors doncs que convé recórrer al bany general diari de set minuts mentres si refredant-se desde 27 á 23 graus centígrades a fi d'obtenir una acció tónica del sistema vasomotor pel fret gradual i armònic aplicat a la extensa superfície tegumentaria aónt hi campen o s'estenen els filets del sistema nerviós primitivament malalts i que per acció reflexa contrauen o tonifiquen els vasos de tots els òrgans interns congestionats. com el cervell, pulmóns, fetge, melsa, etz., i realitzar millor després l'acció funcional defensiva del organisme.

Fins que les temperatures axellars baixin a sota 38 graus i millor prop de 37, la alimentació és purament hídrica o de caldos vegetals i caldos de peixos, carn blanca i jove. Les fècules vegetals per nutritives són les millors, com la sèmola, tapioca, sagú, salep, trunfes, empleiades en decuits mólt llersers, a fi d'évitar les rotures d'ulceracions o provocar obstruccions alimenticies per a encara continuar les paresies i paràlisi consecutives als trastorns e inflamacions agudes, conforme la llei de Stokes.

Com se veu, poques vegades, aixis se deu recórrer a l'administració de bisulfat-quinina en xarop o aigua molt ensucrada, en lloc de la forma de sellos en que la dissolució s'ha de realitzar sobre una mucosa malalta i els altres teixits no gaire bons. Solzament, quan la febre adquireixi o molt altes temperatures o be sia quasi intermitent per ses grans remitencies, no traspassant aquella quantitat total que se necessitaria per a detenir una febre intermitent ordinaria, com la de dos grams en dos o tres dies, Aquest es l'antipirètic que en totes les infeccions té mes acció curativa com se comproba en la grippe, coqueluche, etz., asociada o no.

Reasumint en poques paraules, i en forma de conclusions:

1.er Les causes predisposants són totes aquelles que segóns sian els aliments i begudes amb llurs qualitats físico-químico orgániques per una part, i per altra la capacitat digestiva en aquell interval de la vida ordinaria o frequentment disminuïda i perturbada pels refredaments paralítics, per acció reflexa dels

nervis vasomotors efecte de la incuria en que's té l'ensenyança de l'Higiene en l'Escola i la Família.

2.^{on} La causa determinant, si es el baccil d'Eberth no farà cap mal si l'organisme el paeix o digereix ja en son aparell digestiu i farà que amb altres micro organismes adquireixin malignitat els trastorns orgànics i formes especials agrupades baix el nom genèric de malalties tifòdiques o infeccions intestinals. com febre gàstrica, icterodes, cólera, dotinenteria, peste, etz.

3.er La patogenia o evolució en l'actuació de les causes predisposants i determinants està supeditada a les resistencies orgànico-funcionals de tots els elements que integren o intervenen en la digestió normal, repetida després d'un descans suficient de dits òrgans d'aquest aparell (lo que no tenen present les mares al donar popa a sos fills), aixis com també olviden els tres tips de *plorar: mamar i cobar* que simbolitzen el *treball, l'aliment i el descans protegi*.

4.^{art} El tractament preventiu, és higiènic, evitant les causes d'indigestió.

5.^{int} El tractament curatiu és variable en resultats segons si s'intervé al principi o al final del procés, quan les ulceracions són avençades.

Està basat: 1.er en ecsitar pel calor als nervis vasomotors parèsics o paralítics;

2.^{on} Evaquar d'aliments, begudes, secrecions i escrementes l'aparell digestiu.

3.er Grans begudes, àcids vegetals i salins insolubles al ensemps que diurètiques i antisèptiques.

4.^{art} Tonificar per un fret general i gradual de pocs minuts, els nervis vasomotors viscerals per acció reflexa, actuant sobre la pell.

5.^{int} Alimentació hídrica, o emulsiva i assèptica o feculenta molt gradual.

1.ª Nota: La quinina tan sòls quan les intermitencies o remitencies i altes temperatures persisteixin amb rebeldia, sens traspassar de dues a tres grams en total.

2.ª Nota: En forma de ditxo o refràn: diriem per vulgaritzar-lo:

1.er Un tip de suàr (per ecsitació i no espresió).

2.^{on} Un tip d'evaquar (per dalt o per baix desde els tres primers dies).

3.er Un tip d'aigua temperada i assèptica per dintre i per fora.